

# AUDYT KRAJOBRAZOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

## KRAJOBRAZ PRIORYTETOWY

### CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU



**Nazwa krajobrazu:** Jasna Góra

**Kod krajobrazu:** 24-341.26-032

**Położenie administracyjne:** Gmina Częstochowa, Powiat  
Częstochowa

Katowice, Warszawa  
2025



Projekt realizowany na zlecenie  
Województwa Śląskiego  
(Umowa CRU WSL nr 1462/GN/2021)

### Wykonawca prac:

Konsorcjum w składzie



Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska  
(Lider Konsorcjum)



UNIwersytet ŚLĄSKI  
W KATOWICACH

Uniwersytet Śląski w Katowicach  
(Partner Konsorcjum)



SZKOŁA GŁÓWNA  
GOSPODARSTWA  
WIEJSKIEGO

Szkoła Główna Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie  
(Partner Konsorcjum)



Akademia Śląska (dawniej Wyższa Szkoła Techniczna)  
w Katowicach  
(Partner Konsorcjum)

### Kierownik naukowy Audytu:

dr hab. Urszula Myga-Piątek, prof. UŚ – Uniwersytet Śląski w Katowicach

fot. okładka:

Klasztor – dominanta krajobrazowa wraz z przedpołem ekspozycji, widok od strony wschodniej, z osi widokowej (fot. Jakub Botwina)

## 1 METRYCZKA OGÓLNA KRAJOBRAZU

Nazwa Krajobrazu	Jasna Góra
ID	849
Kod krajobrazu	24-341.26-032
Typ, podtyp krajobrazu	8e - Wielkoobszarowe zespoły pałacowo- -parkowe i klasztorne oraz inne komponowane układy architektury, zieleni i wód
Typ rzeźby terenu*	C - Krajobrazy pagórkowate
Kod mezoregionu*	341.26
Nazwa mezoregionu*	Obniżenie Krzepickie
Typ krajobrazu naturalnego*	Nizin
Nazwa krajobrazu naturalnego*	Peryglacjalne: równinne i faliste
Kod podokręgu geobotanicznego*	C.2.2.d
Nazwa podokręgu geobotanicznego*	Kłobucko-Częstochowski
Typ krajobrazu roślinności potencjalnej*	30
Nazwa krajobrazu roślinności potencjalnej*	Żyzna buczyna sudecka, forma podgórska
Kod regionu historyczno-kulturowego*	II.A.25
Nazwa regionu historyczno-kulturowego*	Jura Krakowsko-Częstochowska – część środkowa
Położenie administracyjne	Gmina Częstochowa, Powiat Częstochowa
Powierzchnia (ha)	26,41

\*podano dla jednostki dominującej

## 2 CHARAKTERYSTYKA KRAJOBRAZU

Krajobraz priorytetowy - wielkoobszarowe zespoły pałacowo-parkowe i klasztorne oraz inne komponowane układy architektury, zieleni i wód, obejmujący założenie wielkoobszarowego zespołu klasztornego wraz z komponowanym układem architektury, zieleni o rzeźbie wzgórzowej. Krajobraz założenia klasztoru Zakonu Paulinów Jasnej Góry, wraz z gotycką kaplicą, bazyliką mniejszą i otoczeniem. Miejsce kultu maryjnego. Krajobraz o bardzo dużym znaczeniu historycznym i symbolicznym (obrona Jasnej Góry podczas potopu szwedzkiego, hołd kozaków zaporoskich przyjęty przez króla Jana II Kazimierza Wazę, hołd Jana III Sobieskiego po bitwie z Turkami pod Wiedniem, miejsce pochówku wybitnych paulinów), religijnym (miejsce pielgrzymowania katolików) emocjonalnym (miejsce eksponowania cudownego obrazu Matki Bożej).

Krajobraz wskazany jako priorytetowy w wyniku:

- zastosowania algorytmu w zakresie kryterium dotychczasowej ochrony prawnej w formie pomnika historii;
- oceny eksperckiej z kryterium ważności ze względu na występowanie wybitnych w skali globalnej wartości religijnej dla ludności wyznania katolickiego i nagromadzenie cennych obiektów zabytkowych o znaczeniu historycznym, symbolicznym i emocjonalnym (Pomnik historii: Częstochowa - Jasna Góra - zespół klasztoru oo. Paulinów).

### **3 WALORY KRAJOBRAZOWE**

#### **Walory przyrodnicze**

Cenny starodrzew otaczający klasztor, zieleń komponowana, błonia jasnogórskie.

#### **Walory kulturowe**

Krajobraz forteczny – obwarowania klasztoru z czasów Zygmunta III Wazy - wały jasnogórskie Twierdzy Maryjnej. Forteca na planie czworoboku z charakterystycznymi bastionami w narożach. Twierdza o kształcenie prostokąta o wymiarach (130 ×104) m z głęboką fosą oraz usypanymi wałami ziemnymi. XVIII-wieczny arsenał i prochownia. Założenie przebudowywane z budową bastionów i kurtyn. Krajobraz wielokrotnie przebudowywany, o funkcjach obronnych i religijnych, obecnie pielgrzymkowych. Śladem po fosach jest zagłębienie terenu w ogrodzie klasztornym. Grupy rzeźbiarskie, odlane w brązie. 20 stacji tzw. Drogi Różańcowej. Liczne pomniki. Obecnie całe złożenie ma status Pomnika historii: Jasna Góra - zespół klasztoru oo. Paulinów. Przez obszar przebiegają szlaki kulturowe: Drogi św. Jakuba: Warszawska, Częstochowska i Jasnogórska.

#### **Fizjonomia krajobrazu**

Założenie na wzgórzu o silnej ekspozycji. Obszar o bardzo wysokich i dobrze zachowanych walorach fizjonomicznych. Przedpola ekspozycji w postaci terenów trawiastych wznoszących się w kierunku budowli, z dobrze wyeksponowanymi obiektami warownymi i sakralnymi. Krajobraz o wybitnych walorach ekspozycji biernej i czynnej. Oś widokowa (Aleje Najświętszej Marii Panny) na krajobraz z sąsiedniej jednostki krajobrazowej (10a) po wschodniej stronie klasztoru. Oś widokowa na klasztor i kościół św. Zygmunta w sąsiedniej jednostce (zaburzona przez oddalony komin wznoszący się nad kościołem). Wieża widokowa Jasna Góra.



## 4 DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

### ZDJĘCIE NR 1



Bazylika Jasnogórska, widok od strony południowej – dominanta krajobrazowa (fot. Jerzy Nita)

### ZDJĘCIE NR 2



Klasztor Jasna Góra, widok na pomnik o. Augustyna Kordeckiego oraz przedpole widokowe klasztoru (fot. Jerzy Nita)

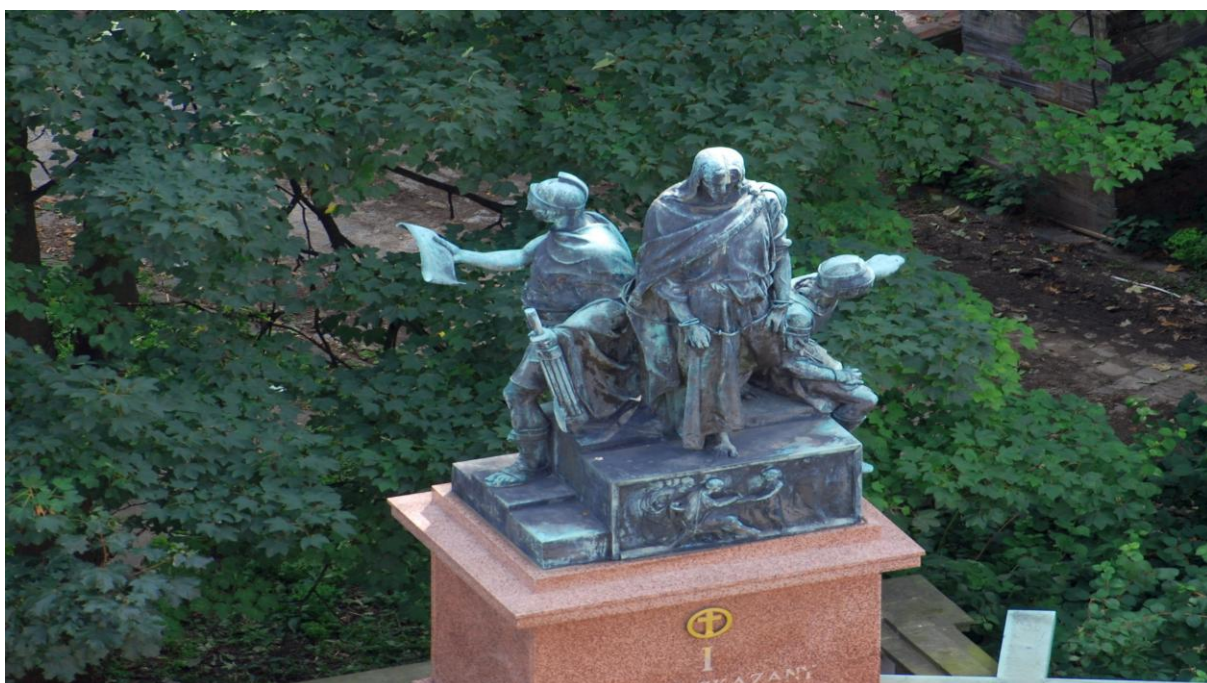


ZDJĘCIE NR 3



Zabudowania klasztorne Jasnej Góry wraz z otaczającym je lasem od strony północnej (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 4



Rzeźby sakralne na budynku kościoła. (fot. Jerzy Nita)

ZDJĘCIE NR 5



Widok od strony wschodniej na klasztor i bazylikę wraz z przedpołem widokowym (fot. Jakub Botwina)



5 DOKUMENTACJA KARTOGRAFICZNA

POŁOŻENIE KRAJOBRAZU PRIORYTETOWEGO

